

III. A népnevelés ügye ujszékeli ekklézsiánkban.

Ugy vélem, fontos kötelességet teljesítek, midőn ujszékeli ekklézsiánkban egy, a népnevelés oltárára tett áldozatát a „Keresztény Magvető“ lapjain nyilvánosságra hozom. S midőn ezt teszem, önkénytelenül azon óhajtság keletkezik keblemben: vajha ez egyszerű szép példa követésre találna mindenhol, de különösen azon ekklézsiánkban, hol, mert a közjövedelem vagy semmi, vagy igen csekély, de inkább az érdekelttség, s különösen tán buzgó és erélyes vezérek hiánya miatt, az új nemzedék mivelése, illetőleg az iskolák ügye mind anyagi, mind szellemi tekintetben csaknem oly gyarló, mint volt azon ábéabos korban, mely hála az előhaladás szellemének — már néhaivá vált, s az újabb kornak e téren tett magasztos intézményeiből ítélve, talán soha fel nem támad!

Jó iskolaház és jó tanító, ez a népnevelés nagy könyvének ábécéje. Az első fénye a községnek, a népnevelés nagy horderejü eszméje miatt; s hol a templom és jó iskolaház, mint szerelmes pár, századokra néző mosolyok között ölelkeznek, ott ne féltsük a népet; mert két fényes csillag — a vallás és tudomány — vezérli a közjóllét és boldogság felé irányzott után. A második mozdonya a nemzet és haza századokra nyuló életvonalának, s minél nagyobb mérvben van kifejlődve a tanítóban a kellő erő-, buzgóság- és kitartás göze, a vonat annál sebesebben és biztosabban halad „Isten országa“ állomása felé. A kettő együtt véve pedig biztosítéka a nemzet és haza fennállásának és virágzásának.

Azonban mióta a népnevelés nagy horderejü eszméje és annak fontossága szőnyegre került, e tárgy anynyira meg van vitatva, miszerint úgy hiszem, nem tuzok, ha kimondom, hogy ezen elméletileg már talán el is nyütt eszmét át kell vinnünk a gyakorlatba, vagyis jobban mondva, ki kell lépnünk a tettek terére. A korszellem szekere sebesen halad: engedjük magunkat általa elragadtatni. A mustármag szét van hintve, találjon az bennünk termékeny földre, csirázzék ki az buzgóságunk esőcseppjeitől... növekedjék az kitartásunk és áldozatkészségünk harmatjától nagy fává. Hiszen a nemzetek és országok statistikája is elég példát mutat fel arra, hogy az államnak ereje és hatalma nem a lábaival földet rengető hadsergektől, hanem a virágzó iskolától függ, és

hogy azon államok, melyek jövedelmöket tán pazarnak tetsző bőkezűséggel szórák a népnevelésre, ha magát, az egész özszeget nem is, de annak kamatját bizonyosan többszörösebben visszszakapták, mint a golyószóró ágyukra és hátultöltő puskákra tett kiadásokét. Mert a népnevelés virágzása által megszerzett észfennség oly hatalom, melyet semminemű más hatalom örökös rabigában tartani nem képes. Felküzdí az magát az ötet megillető magaslatra . . . ha ma nem, holnap, s ha holnap nem, tizedek vagy századok múlva.

Az 1867-ik évet irtuk. Ez év azon évek közé tartozik, melyek áldással mosolyogtak a remény édes biztatásai közt munkálkodókra. A földmivelő megkapta hiv munkája eredményét, verejtékei jutalmát. Áldott legyen Isten szent neve érette! Oh használjuk az áldást Isten akaratja szerint! Legalább tizedének tizedét tegyük a népnevelés oltárára, honnan majd szellemi kincsekben kamatostól visszanyerjük! hahár csekélység, hisz unitárius egyházunk nagy érdemű püspöke, ft. Kriza János maga mondja: „Mint a nagy természetben az égből aláhulló miriád kicsinyke cseppek esz közlik a mezők és halmok termékenységét, ugy az erkölcsi világban is oly kicsiny, de gyakran, de szünet nélkül huldogáló adományi cseppekből gyült özsze, a mi egyházakat, iskolákat, jótékony intézeteket fentart és virágoztat“. S im, e felséges igazság népünk keblében is gyökeret vert, egy 400 lelket számláló székely ekklézsia megértette, s annak valóítására buzdult.

„Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden cseppje drága gyöngyöt ér!“

Előre szét lón terjesztve a hír, hogy a jövő vasárnap, a ki teheti, jöjjön a templomba, mert nagy dolog fog történni.

November 3-ika fölvirradt. Szokatlan nagy hallgatóság seregelt özsze unitáriusok és reformátusok egyaránt. Szerény magam tartottam egy beszédet, felmutatva abban az irányt, melyben a kor halad, és a sebeket, melyeket gyógyítanunk, és a hiányokat, melyeket pótolnunk kell, ha a kortól meszsze hátramaradni nem akarunk. A hallgatóság mélyen meg volt illetődve. Érezni látszott, hogy a sebek, melyeket eddig nem ismert, már sajogni kezdettek. S szent elhatározás támadott lelkében, hogy ezen segíteni kell, ha idő múlva a nagy fájdalom miatt sirni és jajgatni nem akarunk. Leszállva

a szószékből, felszólítottam a hallgatóságot, hogy a ki az ügy szentségétől át van hatva, „iskolaház építésére és tanítói fizetés javítására“ megkezdett alapba teendő ígéretét mondja tollam alá. Irtam folytonosan, sebesen; mert rohamosan jött a tárgy. A hallgatóság kicsinye és nagya nem- és valláskülönbség nélkül sietett letenni buzgalmának áldozatát a szent asztalra; Jézus asztalára, a ki életében és halálában példát hagyott nekünk, hogy a mint ő cselekedett, mi is úgy cselekedjük. Az eredmény ez lett: „Iskolaház építésre“ 32 frt, 10 véka búza, 25 véka 6 kupa törökbúza; „tanítói fizetés javítására“ 49 frt 43 kr. 6 véka 8 kupa búza, 26 véka 14 kupa törökbúza; összesen 81 frt 43 kr., 16 véka 5 kupa búza, 52 véka 4 kupa törökbúza. Valódi keresztény istenitisztele, Isten országának terjesztése, nem csak buzgó szavakkal, de buzgó tettekkel is! Azonban ez csak ígéret, a dolognak könnyebb fele volt. Ezt fel kellett szedni, huzamos ideig napokon keresztül ajtóról ajtóra járnai, míg az ígéret adományyá lett; be is gyült pontosan, ekklezsiai gondnok Buzogány Gábor buzgósága által, ki nem kimélve fáradságot, idővesztést, kötelességét hiven megtette. Adjon Isten sok ily gondnokot! A gabona pénzzé tétetett s az egész ország ideiglenes kezelés végett Raffaj Károly urra bízott, ki 1869 ápril 18-án a gondnoki rendes kezelés alá átadott 166 frtot 24 $\frac{1}{2}$ krt. Később a presbyterium által meghatározott, hogy a tervbe vett iskolaház építtessék fel az ekklezsiai pénzalapból; ez új alap pedig egészben fordíttassék az iskola-tanítói fizetés javítására. 1869 óta a gondnok által pontosan kezeltetvén, évről évre szaporodott. 1872-ben az iskolatanítónak a presbyterium által minden évre a kamatból utalványoztatott 30 frt. jelenleg pedig, leszámítva a tanító évi járulékát és a kezelési költséget „iskolai alap“ czim alatt, a mint ez évi köri vizsgáló szék jegyzőkönyvből kitűnik, áll: 84 kr. hijával 500 — mondd ötszáz o. é. forintból.

Im a követésre méltó gyönyörű példa! Ötszáz forint iskolai alap a nép önkéntes szerény adakozásából. Eszméje megszületett még akkor, mikor az 1868-iki XXXVIII-ik törvényczikk még nem volt meghozva; kivitele pedig részint már megtörtént, s biztosan remélhetjük, hogy a népnevelés ügyében kifejlődött nemes verseny által gyarapodni fog. Föl, részt venni e nemes versenyben! Papok, tanítók, ti legyetek a zászlóvivők! Kárpátokkal kerített hazánk le-

vegője tele van a tömérdek panasz hangjával: hogy a nép hideg, közönyös; a papnak és tanítónak a jövedelme csekélyebb, mint a nemzet más napszamosainak, holott övék a legfontosabb szerep a nép életében, mert ennek vallása és tudománya, erkölcsi élete van kezeikben letéve. Mind igaz, mind ugy van. De elég már a panasz. Ebben igyekezni biztosítékot keresni, a vízbe fulónak fűszálhoz való kapkodása. Kérjünk, kolduljunk inkább a néptől; hiszen ez nem szégyen, mert nem magunkért, hanem hazánk, nemzetünk és valásunk közügyeért tesszük. Ne mondjuk, hogy a nép hideg, közönyös; hiszen unitárius vallásunk életéből meritett tapasztalatok szerint tudjuk, hogy midőn egyházunk, vallásunk és iskolánk érdekében a néphez szólottunk; a nép áldozatával felelt. De ne hidjük, hogy a mai korban a buzgóság élesztésére a nagy és fényes szavak elégségesek. Töltsük bé hivatásunk körét híven, pontosan, s midőn a nép észreveszi, hogy a nagy és fényes szavak nagy és fényes tettektől viszhangzanak: bizonyosan érdeklődni és buzdulni fog szent czélok elérésére *).

Raffaj Domokos,
ujszékeli pap.

*) Készséggel közöljük a jelentést az eléadott eseményről, melynek számokban kifejezhető értéke bár szerény, jelentését mégis fontosnak tartjuk, mert nyilván mutatja, hogy közügyeink, társadalmi életünk nemesítésében, köznevelésünk emelésében habár csekély eszközökkel, mégis csak lendíthetünk, ha a hivatottak buzgalommal sietnek a népben érdekeltséget kelteni s ezt jó irányban vezetni.

Bizalommal hívjuk fel tisztelt olvasóinkat általán, különösen tisztelt pap társainkat, hogy e mezőn történendő mozgalmakról, vállalatunkban ezek nyilvántartására mostan nyitott rovatunk számára jelentéseiket hozzánk beküldeni sziveskedjenek.

a szerkesztők.